

NAPREJ

Glasiló Socialistične stranke Jugoslavije.

Parlamentarno delo in notranje-politična situacija.

(Poročilo posl. dr. Koruna za pokrajinski zbor.)

Na poslednjem pokrajinskem zboru je podal sodr. Etbin Kristan obširen referat o delu našega parlamentarnega kluba v Ustavotvorni skupščini o priliki posvetovanja o vidovdanski ustavi. V čas po tem zboru spada zakonodajno delo skupščine. In o tem delu podati poročilo je moja naloga.

Naše mlado državno življenje ima parlamentarizem faktično samo na papirju. kajti pravkar razpuščena skupščina je bila le senca parlamenta, kar bo po vsej priliki tudi še marsikatera bodočih skupščin. V državi vladajoča dvorska in vojaška klika v zvezi z nekaterimi njenimi političnimi eksponenti med radikalci in demokrati noče močnega parlamenta. Pašičeve vlade, ki so vladale zadnje dve leti v državi, so zato po intencijah te klike napram parlamentu zavzemale vedno skrajno hladno stališče. Vojaške ter zunanje-politične zadeve se resno v parlamentu sploh niso mogle obravnavati kljub ponovnim zahtevam opozicije, posebno socialistične, da naj se o njih razpravlja. Vlada je namenoma dosledno molčala. Istotako ni parlament nikdar — izven okvira proračuna — imel prilike, da govori o gospodarskih, prometnih, socialnih vprašanjih. Vlada ni v parlamentu nikdar ničesar poročala o svojem tozadevnem delu ter mu ni predložila niti enega pomembnega tozadevnega zakona. Zakonodavni odbor, nekak surogat parlamenta, je večinoma brez debat in brez vsakega interesa od strani vlade in večine, po največ s pomočjo vestnejše opozicije, največji del svojega dela — pregled v predstavnih dobi od ministrstev in od pokrajinskih vlad izdanih naredb — izvršil s tem, da je izdane naredbe po večini potrdil. In vendar bi moglo biti to delo silno plodonosno, če bi vlada in niene stranke to hotele in bile za to seveda tudi zmožne. Večje in pomembnejše debate so se razvile edino okrog zakonov za zavarovanje in zaščito delavcev, kjer kljub vsem naporom nismo mogli zabraniti nekaterih poslabšanih teh zakonov.

Tudi vse vladne krize — sicer znak bolne notranje politične situacije, so bile vedno sprožene od ministrskih stolic željnih politikov, a reševale so se vedno izven parlamenta. Zopet dokaz o farsni našega parlamentarizma.

Razen zakona o zaščiti države, proti kateremu je socialistični klub z vso odločnostjo nastopil, je edino pomembnejše parlamentarno delo bilo delo okrog proračuna. Parlament je to delo sicer jedva zmožel in s tem postavil prvi skromni in nepopolni začetek ozdravljenju našega

gospodarstva, vendar se je tudi to delo izvršilo skoro brez vsakega sodelovanja vlade. Socialistični klub se je proračunskega dela z vsemi silami udeleževal in ima zaznamovati nekaj konkretnih uspehov. Iz naših vrst je prišel prvi predlog na znižanje kadra stalne vojske od 140.000 mož na 100.000 mož, naše delo je ukinjenje plačarine, ki so jo plačevali zasebni nameščenci, naše delo nekatere olajšave v plačevanju dohodarine za delavce. Cela vrsta nepotrebnihih postavk v proračunu se je črtala na naš predlog in na našo iniciativo se je marsikatera postavka vpostavila v proračun ali pa zvišala, posebno za Slovenijo.

Proračun v celoti je socialistični klub odklonil in to iz političnega razloga nezaupanja vladi, pa tudi zato, ker z glasovanjem za proračun v celoti ni mogel in hotel odobriti katastrofalne vladine finančne, gospodarske in davčne politike.

Govori naših poslancev v teku proračunske debate so bili med najboljšimi in najstvarnejšimi v parlamentu in ugled, ki si ga je klub s stvarnim in kritičnim delom pridobil za časa ustavne debate v parlamentu, se ni zmanjšal.

Naši politični nasprotniki iz opozicije so kaj radi naše delo klevetali za vladni prijazen in to zato, ker se nismo spuščali v demagogijo, zavedajoč se, da more edine resno delo delavstvu pomagati in omajati pozicijo vladajoče klike. Pozablja se tudi vedno rado na to, da smo od vsake meščanske stranke, pa bodisi da je v vladi, bodisi, da ja v opoziciji, vsled svojih načel in taktike, diktirane edino od razrednih koristi delavstva, enako oddaljeni. To sicer ne izključuje slučajnega paralelnega nastopa v poedinih dnevnih vprašanjih, pač pa vsako trajno kooperacijo s katerokoli meščansko stranko. Pri parlamentarnih bojih zoper vladno smo se vedno borili v prvih vrstah opozicije, čeprav bi z zmagojučo opozicijo ne mogli sestiti k vladni mizi.

Sicer pa je notranje politično življenje stalo stalno v znamenju takozvanega hrvaškega vprašanja in revizije ustave, ki je ž nlim v ozki zvezi. V tem pogledu je naš klub nastopal v smeri tozadevne

Izhaja razen pondeljka in dneva po prazniku vsak dan.

Uredništvo in upravništvo: Ljubljana, Frančiškanska ulica 6-L.

Naslov za dopise: Ljubljana pošt. pred. 168. Tel. int. št. 312. Ček. rač. št. 11.959.

Stane mesečno 15 Din, za inozemstvo 25 Din. Oglasi: prostor 1 × 55 mm 1 Din.

Dopise frankirajte in podpisujte, sicer se ne priobčijo. Rokopisi se ne vračajo.

Reklamacije za list so poštnine proste.

resolucije strankinega glavnega odbora, katere glavni smisel je ta: za revizijo ustave v vseh točkah, s katerimi se nismo strinjali, smo vedno pripravljene. V interesu zdravega notranjega političnega življenja smatramo sporazumno likvidacijo hrvaškega vprašanja za potrebno; nimamo pa v stranke, ki zahtevajo revizijo ustave samo v edini točki — državno razdelitev — nikakega zaupanja, ker so po svojem bistvu reakcionarne, kakor je vlada sama.

Naše mnenje je bilo vedno to, da ne bo reševanje samo državnopravnih vprašanj prineslo boljše bodočnosti delavstvu v meščanski državi, ampak v resnici demokratično ter socialno pravično vladanje in dobra, vestna državna uprava, sloneča na najširši in resnični samoupravi. Vsega tega nam pa vlada sestavljena bodisi iz dosedanjih večin, bodisi iz kake večine sestavljene iz revizionističnih strank, ne more dati.

Politično - strankarsko življenje v državi še davno ni ustaljeno, politična opredeljenost državljanov k posameznim strankam na podlagi prepričanja in stvarnih potreb še davno ni izvršena. Vidimo vedno valovanje od ene stranke k drugi, porajajo se vedno nove stranke. Demagogija začasno zmaga. Vse to je znamenje nezdravega javnega življenja, v katerem živimo. Ni pričakovati, da se te razmere kmalu izboljšajo. Težke poveljne razmere na celem svetu, v Jugoslaviji še pogoršane vsled koruptnega, nezmožnega in anahronističnega režima, leže še z vso težo nad našim življenjem. Po končani svetovni vojni je izgledalo, da se bo razvoj vršil s precejšnjo naglico na levo... Tudi pri nas je tako izgledalo. Prišlo pa je drugače.

Iz napada, v katerem se je proletariat po vojni tudi pri nas nahajal, je potisnjen v obrambo tega, kar ima in česar je bore malo. Zakon o zaščiti države je bil samo zunanji znak, s katerim je notranja politika zavzela napram delavstvu sovražno stališče. Hude borbe za oživetvorenje poslabšanega osemurnega delavnika ter za ostale določbe zakonov o delavskem zavarovanju in delavski zaščiti so pokazale na reakcijo se pripravljajočo meščansko družbo v popolni nagoti.

V tej obrambni smeri se bo gibalo tudi delo bodočega parlamentarnega strankinega zastopstva.

V boj za samoupravo.

(K strankinemu zboru.)

Razmerje posameznika napram krajevnim organizacijam je popolnoma enako razmerju teh organizacij napram širšim (višjim) organizacijam. Vsakemu je srajca bližje nego suknja, vsak skrbi predvsem za prospeh svoje domače

organizacije, pa najsibo to občinska ali pa strankina organizacija. Tudi tu je problem isti: rajši delamo in plačujemo za domačo občino še enkrat toliko nego za okrožje. Tudi tu moramo dokazati, da je naš način rešitve tega težav

nega problema res mogoč in da smo tudi pripravljeni to rešitev tudi izvršiti.

Kakor pri združitvi njiv v eno samo veliko njivo, tako je tudi pri združenju občin vsakemu mislečemu človeku jasna velikanska korist take združitve. Čim večja je združitve, tam večji uspeh bo imela. To pravimo mi socialisti, to pa vedo tudi kapitalisti in oboji imenujemo to *centralizacijo*. Tudi pravimo oboji, da so koristi takega združenja tem večje, čim večji je njih obseg in čim globlja je združitve. Če bi mogla n. pr. kaka občina ustanoviti skupno kuhinjo, ki bi kuhala za vse občane, in če bi bili vsi ti občani zadovoljni z istimi vrstami jedi, bi živeli ti občani za polovico ceneje in boljše, nego zdaj, ko si kuha vsaka rodbina posebe. Pa ne samo, tudi neverjetno veliko dela bi odpadlo, lahko bi se rabili stroji, ki jih dandanes še niti ne poznamo ne, morebiti bi bilo za prehrano 50.000 ljudi treba samo 100 delavcev, dočim jih je treba dandanes 10.000, pa bi še imelo tistih 100 delavcev mnogo lažje delo, nego ga imajo naše žene, ki kuhajo samo za 5 oseb! Vsakemu je to jasno — vendar je nemogoče urediti to, ker še ne znamo organizirati, ker ne pustimo, da bi drugi videli, kaj jemo, ker skrivamo svojo beračijo, nekateri pa svoje bogastvo, vsi pa svojo lenobo. Če bi pa te svoje slabosti premagali in izvršili tako ostro, tako globoko *centralizacijo*, bi postala naša občina pravi raj, pri modernih sredstvih bi se nam ne bilo treba kregati o 8 urnem delavniku, dovolj bi bilo, če bi delali samo po 6 ur na dan, pa bi ne bilo niti lakote, niti pomanjkanja stanovanj, obleke itd.

Ves svet stremi za *centralizacijo*. Na vsem svetu pa imamo mnogo nevednih ljudi, ki niso zmožni razumeti ta razvoj in ga hočejo zato zadržati — imenujemo jih nazadnjake ali konservativce, ker hočejo živeti po starem, ker gledajo nazaj, ker hočejo konservirati stare nazmere, ker hočejo ostati kakor so bili, ali pa še celo vrniti se nazaj v dobo naših očakov.

Kapitalisti, ki hočejo *centralizirati v svojih rokah*, izrabljajo ta konservativizem za še večje poneumnjevanje ljudstva, ki se potem še težje bori za svoj obstanek. Primer: Kapitalisti trdijo, da žena ne sme v službo, da se mora držati doma, da torej ni pametno ustanavljati skupne kuhinje, ko vendar žena mimogrede lahko kuha. Ker ji pa moža tako izkoriščajo, da s svojim služkom nikakor ne more vzdrževati svoje rodbine, potem so pripravljene vzeti to ženo iz kroga rodbine popolnoma, iti mora služiti kapitalistu na pol zastonj in še tiste otroke vpreže kapitalist v svoj jarem, zaradi katerih je prej trdil, da mora ostati žena doma. Seveda, ker ni skupne kuhinje, mora po vrhu še tudi kuhati, prati, šivati, da ji sploh ne ostane niti par sekund časa za izobraževanje — takih ljudi, takih družin potrebuje kapitalist, ker le ti se dajo molzti, le ti ostanejo nazadnjaški in dovolijo kapitalistični centralizem, dočim se borijo z vsemi štirimi proti socialističnemu, družabnemu centralizmu. Za kapitalista delajo po 16 ur na dan in verujejo, da je to božja volja, za svojo organizacijo, za svojo državo pa ne marajo delati sploh nič, češ, v španoviji še pes crkne. Seveda preide v kapitalistove roke na ta način tudi njihova (narodova) država, občina, končno še celo njih obrambna organizacija, še v tej pustijo, da gospodari kapitalist.

Iz tega stališča morajo naš *centralizem* razumeti individualisti (tudi tisti, ki skušajo rešiti samo svoj narod, samo svoje pleme ali samo svojo vas!), razumeti morajo pa iz tega stališča tudi pristaši sedanjega državnega kapitalističnega centralizma, da se mi kot socialisti ne le ne moremo zanj ogrevati, temveč ga bomo po vseh svojih silah pobijali.

Pobijali bomo pa i doma, i na Slovenskem, i v Jugoslaviji i na vsem svetu tudi vse tiste, ki pravijo, da so socialisti, pa uvajajo centralizem od zgoraj, združujejo pri zelenih mizah, namesto da bi združevali delavno ljudstvo samo, ga učili delati skupno po organizacijah, da se nauči pri delu za krajevno organizacijo spoznavati potrebo po okrožni, pokrajinski, državni in vsesvetovni organizaciji. Zato se ne bomo nikdar združevali z nikomer, ki bo prinesel samo lepe besede, temveč bomo povsod in vselej zahtevali dejanj: Kdor je socialist, naj v svoji okolici združi ljudstvo v organizacijo, naj tam ne bo absoluten predsednik, temveč naj zahteva od ljudstva sodelovanja in kontrole, potem naj se pa pridruži ne kot posameznik, temveč kot član svoje organizacije.

To načelo bomo morali upoštevati tudi pri našem razmerju do hrvaških in srbskih socialistov. Zedinjenje s posamezniki nima smisla za nas, krvavo pa potrebujemo zedinjenja z organizacijami.

Politične vesti.

+ V Belgrad je dospel naš atenski poslanik Balugdžić v svrhu boljših odnosov med Jugoslavijo in Grško. Grška vlada se je izjavila urediti manjšinska vprašanja ter dati našim ljudem v svojem ozemlju več pravic v šoli in v cerkvi. Tudi se je izrekla pripravljeno urediti carinska vprašanja. V političnih krogih trdijo, da bi se hotela Grška priključiti mali antanti, kar spravlja v rodbinsko zvezo med jugoslovansko in grško dinastijo.

+ Bolgarsko ljudstvo v okolici Plevne se je uprlo ter se pripravlja na pot v Sofijo. Vlada je razorožila sofijsko prebivalstvo ter ukrenila vse potrebno, da ne bo prišlo do splošne revolucije.

+ Laška vlada je sklenila dati 3 milijone lir za popravo — cerkev, poškodovanih v svetovni vojni. Razen tega pa se vrše pogajanja med ministrstvom za osvobodene pokrajine in podtajništvom za umetnine, da bi se odstopilo cerkvanj okoli 600 slik z religioznimi motivi. Fašistska vlada je sklenila podpirati klerikalizem z vsemi razpoložljivimi močmi.

+ Italijanski ministrski svet je razdelil Julijsko krajino v tri province: 1. provinco bo od sedaj naprej tvoril Trst z Miljami in Tržičem. 2. Videm z Gorico. 3. pa Istra s Puljem.

+ Italijanska maksimalistična stranka je pooblastila več svojih članov, da se smejo pogajati v Moskvi o združitvi s komunistično stranko v domovini. »Avanti« poroča sedaj, da so se delegati pričeli razgovarjati v Moskvi o likvidaciji socialistične stranke, v kar pa niso bili pooblaščen. Končna ureditev združitve da bo odgnala iz obeh strank najboljše moči.

+ Na Francoskem je komunistična stranka v popolnem razkroju. Svojo demisijo in izstop iz stranke je sedaj prijavil Frossard, generalni tajnik stranke, potem Viktor Meric, Lafont, Totti, bivši tajnik komunističnih strokovnih organizacij,

Ferdinand Faure, načelnik propagandnega odseka ter tajnik Jules Blane.

Dnevne vesti.

Stanovanjska beda pritiska čimdalje bolj; poleti se že še prestane pod kozolci in v kolibah, pozimi pa se skuša tudi najbednejši človek preriniti na toplo, posebno stariši skrbje, da jim ne zmrujejo otročki. Toda naša doba je trda. Kdor nima zaščite bodisi v bogastvu, bodisi v močnih prijateljih, temu se zaradi kake male formalne pogreške prav lahko primeri, da ga vrže »roka pravice« na cesto z otročki vred. Dan na dan se dogajajo taki slučajji in naš magistrat, ki ima srce za ptičke, ga nima toliko za občane. Ptičkom skrbi za hrano in streho, ljudi pa meče na cesto, kakor bi ne vedel, da si reven človek dandanes težje pomaga, nego svobodni ptički, ki jim je dovoljeno krasti... Stanovanjski urad daje pridno prednost vsem državnim nameščencem, zasebne pa meče na cesto, češ, gospodar naj ti da stanovanje. Ali država ni tudi gospodar? Ali ta gospodar ni pravtako dolžan postaviti hiše za svoje nameščence? Država to dokaj lažje stori nego posameznik — vendar ne vemo nobenega slučaja, da bi država kaj zidala. — Delavno ljudstvo na preklinja, roti in prosi, čeprav ve, da je zastoni. Ptički, ki imajo toplo obleko in si znajo poiskati hrane brez denarja, ti najdejo usmiljenih src, polnagi ljudje pa ne. Če bi ne bil kapitalizem že znan, bi ga spoznali po tem, da trdosrčno tlačijo ljudstvo zato, da mu bo tem ceneje služilo in grmadilo milijonske dobičke. Žal, da ljudstvo tega še vedno ne razume. Jezi se nad neusmiljenimi Rupniki, preklinja njihove krivične paragrafe, samo si pa noče pomagati, čeprav ve, da mu nihče drugi pomagal ne bo. Posebno Ljubljanci so reveži v tem oziru in bodo še večji reveži, če se še zdaj ne bodo spametovali, kakor so se podrugod: Mariborčani se pridno pričakajo o stanovanjskem davku, Ptujčani so ga že sklenili, Celjani ga pa od Novega leta že pobirajo. Že kupujejo gradbeni material, kmalu bodo imeli hiše, nove hiše, ki bodo edine odpravile stanovanjsko bedo, pa še brezposelnost povrhu.

Polog najemnin pri političnih oblastvih mesto pri sodiščih. Zagrebške »Narodne Novine« z dne 2. januarja 1923 razglašajo naredbo pokrajinskega namestnika za Hrvatsko in Slavonijo z dne 2. januarja 1923, št. 101.837, po kateri se člen 16. pravilnika za izvrševanje zakona o stanovanjih z dne 30. decembra 1921 spopolnjuje tako, da je najemnik dolžan, na primer, ako se z lastnikom hiše ne sporazume o visokosti nove najemnine, plačati dosedanje najemnine in ima veljati nova najemmina, ki naj jo določi sodišče, od prvega dne prihodnjega meseca, ko je bila vložena prošnja za določitev najemnine. Če lastnik noče sprejeti najemnine, jo najemnik lahko založi pri upravnem oblastvu. Te najemnine bo tedaj v Sloveniji zalagati v Ljubljani, Mariboru, Celju in Ptujju pri mestnem magistratu, v drugih krajih pa pri okrajnem glavarstvu in ne več kakor dosedaj pri sodiščih po določbah § 1425. o. d. z.

Ministrski svet je sklenil izročiti dosedanjega direktorja zagrebške železniške direkcije g. Leonida Franiča in njegovega pomočnika inž. Klodiča sodišču.

Mednarodna komisija za brzojavni promet je izdala imenik vseh brzojavnih

uradov. V tem imeniku so navedena službena imena: Ljubljana, Zagreb, Maribor, Jesenice, Zidani most, Celje, Osijek itd. Nemška imena, ki so bila dosedaj v veljavi, so torej izključena.

Delavci! kupujte čevlje samo z znamko »Peko« domačih tovarnen **Peter Kozina & Ko., Tržič**, ki so najboljši in najcenejši in ker s tem pomagate k zaslužku lastnih sodružov. Glavna zaloga na drobno in debelo, **Ljubljana, Brez 20.**

Ljubljana.

V nedeljo, dne 7. januarja 1923 dopoldne ob desetih zboruje v pevski dvorani »Glasbene Matice« Zveza slov. pevskih zborov. Popoldne ob 4. pa se bo vršil v veliki dvorani Uniona velik pevski koncert, na katerem bodo nastopili sledeči zbori: »Glasbena Matica« v Ljubljani, glasbeno društvo »Ljubljana«, pevsko društvo »Slavec«, pevsko društvo »Ljubljanski Zvon«, pevski zbor Zveze jugosl. železničarjev, pevski odsek šentjakobskega naprednega društva in njegov orkester, pevski zbor bralnega društva iz Tržiča in pevsko društvo »Zvon« iz Trboveli. Pojo tudi združeni zbori Adamičev koral »Ti, ki si nas ustvaril« s spremljevanjem fanfar muzike dravske divizije. Vstopnice se dobe v Matični knjigarni na Kongresnem trgu. Preskrbite si jih takoj!

Celje

Celje. Glasilo dr. Novačana, ki izhaja z naslovom »Republikanec«, je, kakor čujemo, last nekega bivšega »samostojneža«, velikega nasprotnika delavskega razreda. Iz maščevanja, ker ni postal poslanec, je izstopil iz SKS. Sedaj je pristaš Novačana, ker upa, da pride na drugo mesto kot kandidat ter bo sigurno izvoljen za poslanca. Ne zmeni se, če prispeva kakih 60.000 K za konzorcij, ki izdaja list »Republikanec«. Takih pomočnikov rabi Novačanov republikanizem še več; rabi pa tudi take, ki nimajo denarja. Zadnji bodo dobili vlogo »Stimmvieh«, da bodo zglasovali prevzetne diplomate in skrahirane samostojneže v parlament. — Ta najnovejša grupacija z »republikanskim« imenom pa išče sedaj osličkov, ki jim bodo šli na led in jih volili, kajti kandidatov ne manjka, manjka le volivcev, zaradi tega tolče neprestano po voditeljih socialistične stranke. Najbolj se zaletuje v sodruga Leskoška v Celju. — V 5. številki »republikanskega« glasila prinaša republikanska gospoda tole notice: »S kakšno pravico zlorablja o naši socialisti znano geslo: Proletarci vseh dežel, združite se, v svoje osebne agitacijske namene? Ko se vendar združiti ne morejo niti v Sloveniji, kjer imajo skoro več voditeljev nego pristašev! Če dva rečeta eno in isto ni isto. Med Marksom in Leskoškom pa je razlika, kakor med Bogom in celjskim klobučarjem Chibo. Demagoškimi žurnalizmom pri »Republikancu« naj bo povedano, da so socialisti v Sloveniji združeni: nesocialisti so pa izključeni ter so republikancem na razpolago, da jih sprejmejo v svojo republikansko stavbo. Kar se pa sodr. Leskoška tiče, je pa »Republikanec« dobro zadel, da če dva eno in isto storita, ni isto. Ko je »Republikanec« pisal proti krivičnemu postopanju pri tvrdki Westen, se ni nič zboljšalo, ko je pa s. Leskošek napisal in podpisal odprto pismo, so se pa razmere takoj znatno spremenile v korist delavstva in nekatero krivice odpravile. Torej res ni isto! — Uspehe dosežejo le socialisti, ker delajo pravično.

Zahvala. Vsi brezposelni pekovski pomočniki se naitopleje zahvaljujejo vsem darovalcem za božično darilo v znesku 265 Din. — Brezposelni pekovski pomočniki.

Gospodarstvo.

= **Vrednost denarja.** Če hočemo govoriti o vrednosti denarja, moramo najprej vedeti, kaj je pravzaprav denar. Denar za delavca ni nič drugega kakor pobotnica, da je izvršil gotovo delo. Taka pobotnica sama na sebi nima vrednosti. To dobi šele tedaj, če morem to pobotnico zamenjati za živež, obleko, obutev in druge potrebščine, ki imajo svojo stalno ceno. Denar, pobotnica o izvršenem delu pa nima stalne vrednosti. Kdor ima veliko denarja, za tega ne igrajo cene blaga nobene vloge: plača jih, a ne gleda na njih višino. Kdor pa ima malo denarja, za tistega je cena življenjskih potrebščin največje važnosti. Ker je njegova pobotnica o izvršenem delu mala, si ne more nabaviti zadosti hrane, strada in peša, prodaja pod ceno svojo kri, čisto rdečo kri, od izkupička te krvi pa žive tisti, ki imajo veliko denarja, kateremu ne vedo dati prave vrednosti in cene. Čim dalje traja to stanje, tem večja bo propast med obema skupinama. Kje je konec? Konec je v spoznanju, da mora biti drugače. Drugače postane lahko na dva načina. Prvi način je način surove sile. Nasproti tej sili so — bajonet, ki služijo kapitalu, torej ni upa, vsaj danes ne, na uspeh. Drugi način je način mirnega, razumnega razvoja, ki ga povzroča spoznanje, razum. To je za danes edino možna pot za izboljšanje položaja. Spoznanje narekuje samopomoč v obliki združitve vseh, ki prodajajo zastonj svojo rdečo kri. Če bi dobilo Konsumno društvo za Slovenijo vsaj vsak mesec darovano po eno kapljo življenjskega soka od vseh trpinov, bi imelo v enem letu milijone na razpolago in bi diktiralo lahko cene vsem življenjskim potrebščinam. Daruimo torej v obliki hranilnih vlog svoji gospodarski organizaciji vsak po eno kapljo krvi na mesec — pa bo skoro drugače — boljše. Prijatelji, to je danes edino možna pot, zato treba odpreti oči in žrtvovati kri. Brez žrtev ni napredka!

= **Vrednost denarja.** 1 dolar velja 92.50 Din, 1 lira 4.82 Din, 1 francoski frank 6.70 Din, 100 avstrijskih kron 13 par. V Curihu velja 100 naših dinarjev 5.60 švicarskih frankov.

= **Upravni odbor monopolske uprave** je sklenil naročiti iz Francije poldrug milijon kilogramov tobaka. Stopil je že v zvezo z »Glavnim društvom tobaka« v Parizu.

= **Madžarski državni deficit** znaša 55 milijard madžarskih kron.

= **Rumunski poslanik v Parizu** se pogaja s francosko vlado o kreditu za obnovo zemlje v znesku 100 milijonov francoskih frankov.

Francosko predavanje gospoda Emile Haumanta, ki ga priredi Francoski Institut v Ljubljani, se bo vršilo v nedeljo, dne 7. t. m., ob 3/4 11. dopoldne v veliki dvorani vseučilišča. Gospod predavatelj, ki je, kakor znano, profesor ruskega jezika na pariški univerzi in eden izmed najuglednejših francoskih slavistov sploh, bo govoril o »Napoleonu in Jugoslaviji«. Ker se posebna vabilia ne razpošiljajo, se vabijo tem potom vsi prijatelji francoske-

ga jezika, da se udeležijo velezanimivega predavanja.

Vrtnarsko društvo v Ljubljani. V nedeljo, dne 7. januarja 1923 se bo vršilo pri Kmetijski družbi v Ljubljani (Turjaški trg 3) ob 10. dopoldne zborovanje interesentov vrtnarstva in sadjarstva, na katerem bo razgovor o ustanovitvi vrtnarskega društva v Ljubljani. Vabijo se zlasti vsi posestniki vrtov in ljubitelji vrtnarstva in sadjarstva, da se tega važnega shoda polnoštevilno udeležijo. — Pripravljalni odbor.

Iz stranke.

V zadnjem »Ljudskem Glasu« je izostala objava delegata za krajevno organizacijo v Križah. Delegat za organizacijo v Križah je sodr. Franc Padar.

Ob priliki občnega zbora krajevnih organizacij SSJ v Celju je bil izvoljen sledeči odbor: Borštner Josip st., predsednik; Lebič Valentin, podpredsednik; Borštner Jos. ml., tajnik; Zalaznik Vinko, tajnika namestnik; Jelen Franc, blagajnik; Vrbančič Martin, blagajnika namest.; Deleja Jos., Požun Martin, Koren Franjo, Heisinger Martin, odborniki; Lah Štefan in Strouhal Martin, preglednika; Borštner Jos. st., Leskošek Alojz, Koren Franjo, Čebular Rudolf, kot informativni komite in Koren Franjo, Felicijan Karl in Jelen Franc v častni sod.

V sredo, 10. t. m. se bo vršil ob 7. zvečer članski sestanek krajevnih organizacij SSJ v Celju v dvorani pri »Zelenem travniku« s sledečim dnevnim redom: 1. Volitev pouličnih blagajnikov, 2. Poročilo delegatov o strankinem zboru.

Iz strok. gibanja.

Seja odbora podružnice kovinarjev v Ljubljani se bo vršila v petek dne 5. januarja takoj po delu v društvenih prostorih, Šelenburgova ul. 6/II. — Predsednik.

KOVINARJI, POZOR!

Razmere, ki vladajo zadnje čase v Strojnih tovarnah in livarnah d. d. (obrati Samassa, Tönnies in Žabkar) v Ljubljani, nas silijo, da proglasimo za te obrate **zadnoro**.

Opozarjamo vse kovinarje, da naj ne iščejo službe v teh tovarnah, dokler ne javimo, da so se razmere zboljšale.

Prosimo vse delavske časopise za donatis.

Odbor podružnice ljubljanskih kovinarjev.

MARIONETNO GLEDALIŠČE V LJUBLJANI (Mestni dom).

V soboto, 6. januarja 1923 ob 15. in 18. uri: »Doktor Faust«.

V nedeljo, 7. januarja 1923: zaprto.

V kinu »Tivolju« predvajajo III. del senzacionalnega filma: »Človek brez imena«.

Maribor.

Konec proračunske debate (28. in 29. dec.). Lahko bi rekli tudi konec vsem naporom socialističnega občinskega kluba spraviti prvi redni mestni proračun po vojni pod streho. Demagogija opozicionalnih klubov, obeh članov bivše občinske koalicije, klerikalnega in narodnosocialnega je dosegla svoj namen: mestno gospodarstvo se bo še nedogleden čas vodilo s provizoriji, ki so proti

njim še na zadnji seji klerikalci tako nastopali. Za svoje večno dvolično kolebanje bodo seveda tudi sami želi primeren sad. Pa to je njih stvar. Nekatero dogodke s prvega dne smo omenili že v neki prejšnji številki. Tako, da je podžupan Roglič odložil svoje mesto, radi česar je postala potrebna izvolitev novega podžupana. Pravtako so odložili svoje funkcije v odsekih vsi njegovi klubski tovariši. Nadalje smo že poročali o incidentu med občinskim svetnikom Bahunom in dr. Leskovarjem, ki je prvega obdolžil denunciacije lastnih tovarišev pri policiji. Drugi dan je Bahun sicer skušal opravičiti svoje dejanje, češ, da ga je storil v dobri veri (in sicer že l. 1920., ne pa ob priliki zadnje železničarske pasivne rezistence, kakor smo bili informirani). Vseeno je bil ta zagovor tako šibak, da bo brez razčiščenja na sodnji zagrešil svoj namen. Župan Grčar je ostro skritiziral postopanje finančno-gospodarskega odseka, ki je v proračunu črtal celo vrsto postavk, ne da bi našel potrebnih novih kritij. Tako gospodarstvo vede v polom. Nato je v daljšem govoru točko za točko razblinil vse očitke dr. Verstovška o netočni sestavi

proračuna. Glede trditve, da je postavka uslužbenschkih plač za cel milijon dinarjev previsoka, je predlagal sestavo komisije, ki naj do drugega dne ugotovi pravilnost te postavke. Klerikalci so se sicer te komisije silno branili, končno pa so le morali pristati na liberalni predlog, naj to pravilnost ugotovi finančni odsek. V debati je obč. sv. Roglič še zahteval, naj se v občinskih pisarnah toplota določi na 18° C, da ne bo razsipavanja s premogom. Sprejeto. Drugi dan pri nadaljevanju te seje je bilo takoj od začetka opaziti, da so se klerikalci in narodni socialisti med seboj zmenili za brezobziren nastop pod vsakim pogojem proti sprejetju predloženega proračuna. Faktično je po dolgi debati, ki se je vrtela v glavnem okrog vprašanja, ali je bil finančno-gospodarski odsek kot nepopoln upravičen preiskati pravilnost že gori omenjene postavke uslužbenschkih plač (pravilnost je dokazana) in sploh sestaviti proračun, po tej brezmiselni debati sta klerikalec dr. Jerovšek in narodni socialist Roglič predlagala, naj se proračun ne sprejme. Klerikalec Žebot je celo čisto odkrito pozval narodne socije, naj se s klerikalci odstranijo iz posvetovalnice,

če bi ne bil predlog sprejet. Pod tem pritiskom so bili tudi socialisti z demokrati prisiljeni glasovati za to, kar so hoteli opozicionalni bratci, ki se v Mariboru po istem principu vse drugače gledajo ko pa v Ljubljani: za provizorije. Na koncu je bila z izvolitvijo novega stanovanjskega urada končana ta usodepolna seja, ki je zopet enkrat pokazala, koliko smeš zaupati katerikoli meščanski stranki, če se zvežeš žnjo v kompromis. Pokazala je tudi, koliko je buržoaziji na tem, da bi kako gospodarstvo redno prospevalo, ki nima namena koristiti njenim bančnim podjetjem, temveč širokim ljudskim slojem. K sklep m še potreben popravek k našemu zadnjemu poročilu o proračunski seji: V njem smo pomotoma označili socialističnega obč. sv. Bahuna kot predsednika fin.-gospodarskega odseka, ki da je kot predsednik v preiskavi. Predsednik in v preiskavi je bil le bivši občinski zastopnik Kohlbesen. Toliko, da nam ne bo mogel nihče očitati kake laži.

Odgovorni urednik: Anton Podbevšek.

Izdajatelj: Zvonimir Bernot (v imenu pokr. odb. SSJ).

Tisk Učiteljske tiskarne v Ljubljani.

Upton Sinclair. France Kremen.

11. nadalj.

(Po avtoriziranem prevodu Ivana M o l e k a.)

Vladarji so vrgli človeštvo v jamo blaznosti. »Kar oni imenujejo vojno«, je grmel z odra, »imenujem jaz klanje, umor!« Nato je podal sliko dogodkov, ki so se odigravali v Evropi, strašno sliko vojne je razgrnil pred očmi poslušalcev. Pokazal jim je hiše v razvalinah, mesta v plamenu in človeška trupla, preluknjana s krogliami in raztrgana na kosce z granatami. Naslikal je bajonet, ki se je zapičil v trebuh človeka; poslušalcem se je zdelo, da vidijo grozni prizor in tresli so se po vsem telesu; govornik je zaprl sapo vsem in nihče ni mogel reči v tistem momentu, da socialistični agitator pretirava — ne, celo Ashton Chalmers, predsednik Prve narodne banke v Leesvillu, in stari Abel Granitch, lastnik tovarnen Empire Machine, nista mogla reči tega!

In kaj je bilo vzrok te najčrnejše kalamitete? Govornik je pojasnil, da odločilni moment vojne ni sovražstvo med narodi, pač pa požrešnost po dobičku. Izvor vojne je v svetovnem kapitalizmu, ki se tepe za trge in išče, kje bi prodal preostanek producirane blaga, da bodo mezdni sužnji neovirano proizvajali novo blago. Analiziral je razne faktorje, ki vodijo do vojne — in zdaj je prišel čas, ko morajo ljudje spoznati, da se ta stvar prokleta tiče tudi njih. Opozoril jih je, naj nikar ne mislijo, da so varni pred kopiti vojne pošasti samo zato, ker so oddaljeni tritisoč milj. Kapitalizem je svetovna prikažen in vse sile parazitima in eksploatacije, ki so pognale Evropo v tragedijo, so ravno tako aktivne tudi tukaj v Ameriki. Denarni kralji in dobičkolovci že gledajo, kako bi se okoristili z vojno onkraj morja. Prišla bo nevoščljivost, iz katere se bodo rodili prepiri. Poslušalci naj si zapomnijo: ako svetovni kapitalizem ne naredi iz te vojne svetovnega klanja, tedaj se bo to zgodilo zaradi tega, ker bodo delavci v Ameriki stali na straži in preprečili zaroto.

To je želja njegovega srca — da se prepreči vojna Amerike. Med navzočimi so gotovo mnogi beguni, ki so pobegnili iz Evrope, da uidejo tlačenju in zasužnjenju, in na te je govornik apeliral iz dna svojega srca, ki trpi kakor more srce najbolj trpečega človeka, da naj skrbe, da ostane na svetu vsaj en kot, ki ga ne dosežejo razdevajoče sile demona! Naj se zganejo delavci Amerike pravočasno, se organizirajo in ustanovijo svoj lastni aparat informacij in propagande, tako da ob času, ko denarni mogotci Amerike udarijo na vojni bo-

ben, ne bo obvladal njihov ukaz za uničevanje, temveč glas ljudstva, ki je za mir in svobodo.

»Koliko let smo vas socialisti svarili«, je poudarjal govornik, »toda vi ste dvomili in verjeli ste le to, kar so vam natrobili v ušesa vaši izkoriščevalci. Poglejte danes v Evropo ob tej težki uri in videli boste, kdo so resnični prijatelji človečanstva in civilizacije. Čigavi so glasovi, ki protestirajo proti vojni? Glasovi socialistov in edino socialistov! Čujte še enkrat te glasove na tem mestu: Američani in Američanke in vi pregnanci iz vseh krajev sveta, obljubite nocoj, takoj, dokler ni nepozno, in držite se obljube, ko pride težka kriza! Prisezite pri krvi naših mučnikov, umorjenih nemških socialistov — prisežite, da naj pride kar hoče, kakor in odkoder hoče, vas ne spravi nobena sila na zemlji in peklena sila izpod zemlje v vojno! To sklenite nocoj in sporočite vaš zaključek vsem narodom na svetu — sporočite, da so delavci vseh narodov vaši bratje in da ne boste za nobeno ceno prelivali njihove krvi. Če denarni kralji in izkoriščevalci hočejo vojno, naj jo imajo, toda sami med seboj! Naj vzamejo bombe in granate in se spopadejo! Naj razbijejo svoj razred v kosce — ampak delavskega razreda ne smejo vlačiti v svoj prepir!«

Občinstvo je odobravalo govornikove besede z aplavdiranjem pri vsakem njegovem stavku. Možje so vzdignili roke v slovesni obljubi in socialisti, ki so bili med njimi, so se razšli po končanem shodu z novo resnobo na svojih obrazih in z novim posvečenjem v srcih. Obljubili so in obljubo mislijo držati — da, četudi bo treba deliti usodo z junaškimi nemškimi sodrug!

Ko so pa drugega jutra hlastnili po časopisu in iskali podrobnosti o eksekuciji socialističnih voditeljev v Nemčiji, niso našli niti ene vrstice. Dan za dnevom, zjutraj in zvečer so gledali in gledali in prelistali vse časopise, a bilo ni nič! Nasprotno pa so v svoje veliko razočaranje čitali, da so socialistični poslanci v nemškem parlamentu glasovali za vojne kredite in da so člani nemške socialistične stranke brez vsakega protesta z drugimi vred na gosjem maršu proti Belgiji in Franciji! Svojim lastnim očem niso mogli verjeti in zato niso bili na jasnem, da je bila novica o usmrčenju socialističnih voditeljev v Nemčiji, ki jih je bila tako razburila na shodu tisto nedeljo, le zvijačna laž, katero so poslali v svet nemški militaristi z namenom, da izzovejo vstajo socialistov v Belgiji, Franciji in Angliji in na ta način dosežejo hitro zmago na bojišču!

(Dalje prih.)

MATEJ OREHEK priporoča svojo trgovino raznovrstnega blaga
v Kolodvorski ulici 26.

Majvečja izbira

različnih pletenin, majic, nogavic

In rokavic pri tvrdki

A. & E. Skaberné

Ljubljana, Mestni trg 10.

Samostojni krojači

trezni in zanesljivi, dobro izvežbani (tudi iz dežele) dobijo za stalno proti kavciji razno konfekcijsko delo na dom. Vprašati je v Ljubljani, Emonska cesta 8/I. v pisarni.

Razpošiljam pristno domačo aidovo moko

prosto postaja Doljna Lendava od 50 kg naprej vsako množino.

Peter Osterc, paromlin, Beltinci, Prekmurje.

Pridobivajte naročnike!

Prodaja po znatno znižanih cenah:

zimsko perilo, platene jopice, rokavice, nogavice itd.

A. ŠINKOVIC nasi.

K. SOSS,

Ljubljana, Mestni trg 19.